

Lovforslag nr. L 178. Fremsat den 11. februar 1986 af Tinning (VS), Albrechtsen (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Lenger (VS) og Elisabeth Bruun Olesen (VS)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social bistand

§ 1

I lov om social bistand, jfr. lovbekendtgørelse nr. 413 af 5. juli 1984, som senest ændret ved lov nr. 584 af 19. december 1985, foretages følgende ændring:

I § 48, stk. 3, 1. pkt., indsættes efter »han-

dicappet»: »samt i øvrigt udgifter til personlig bistand efter samme takster og med mulighed for tilsvarende arbejdsvilkår, som er gældende for ansatte i kommunen«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1987.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget går ud på at lovfæste, at personer med vidtgående fysisk og psykisk handicap har et krav på at få dækket også de udgifter til forsørgelsen i eget hjem, som skyldes praktisk og personlig bistand, og samtidig at de skal dækkes efter satser og med mulighed for tilsvarende arbejdsvilkår, som gælder for ansatte i kommunen. Denne ordning – den såkaldte »Århus-ordning« – er efterhånden ved at blive praktiseret i en række kommuner, men endnu gælder det kun et mindretal af kommunerne, og konsekvensen heraf er ikke blot en større institutionsanbringelse af personer med handicap end nødvendigt, men også at en person med et vidtgående fysisk eller psykisk handicap berøves en del af sin frihed, fordi han eller hun ikke kan flytte til en hvilken som helst kommune, som andre mennesker kan.

Lovforslaget har derfor flere formål på én og samme tid: at forbedre mulighederne for, at personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap kan forblive længst muligt i eget hjem, at lempe det stavnsbånd, som gælder personer med handicap, at øge fleksibiliteten i den praktiske eller personlige hjælp, der kan ydes i eget hjem, samt at forbedre serviceniveauet.

Bemærkninger til lovforslagets bestemmelser

Forslaget om at ændre bistanstlovens § 48, stk. 3, går ud på, at præcisere, at en person med vidtgående fysisk eller psykisk handicap har ret til at få dækket sine merudgifter vedrørende forsørgelsen, også når disse udgifter går til varetagelse af personlig eller praktisk bistand i fornødent omfang. Der tænkes her på »Århus-ordningen«, som efterhånden er indført i flere kommuner, men problemet er, at den nuværende formulering i § 48, stk. 3, kan opfattes som – og bliver opfattet som – kommunens ret til at dække udgifter til bistand ved en kontant udbetaling og ikke som personens ret til at få disse udgifter dækket.

Det er særdeles problematisk, at en ordning af denne karakter kun anvendes i enkelte af landets

kommuner, fordi personer med handicap hermed ikke kan flytte til en hvilken som helst kommune, og fordi de kommuner som anvender »Århus-ordningen« belastes uforholdsmæssigt hårdt økonomisk.

Der findes mange – især unge – personer med et vidtgående fysisk eller psykisk handicap, som kun kan klare sig uden for institution, hvis de får mulighed for at bruge »Århus-ordningen«. Den traditionelle hjemmehjælpsordning er ikke tilstrækkelig fleksibel og opfylder ikke det personlige og sociale behov, som også skal opfyldes gennem den individuelle hjælp. Derfor flytter de typisk til de kommuner, som praktiserer denne ordning, og dette belaster naturligvis disse kommuner økonomisk. Konsekvensen er, at der opstår uværdige slagsmål mellem kommunerne om, hvem der skal betale disse beløb, der ofte kan være temmelig store, fordi personer med vidtgående handicap kan have behov for op til – og undtagelsesvis mere end – 24 timers hjælp pr. døgn.

Men ingen kan være sikker på, at personen med det fysiske eller psykiske handicap faktisk foretrækker at bo i netop den kommune, som han eller hun vælger. Årsagen kan være, at den foretrukne kommune ikke kan tilbyde den fornødne hjælperordning. Der indføres derfor et stavnsbånd for personer med handicap.

Stavnsbåndet forstærkes af, at de på grund af hjælperordningen attraktive kommuner svarer igen med at kræve forhåndsgodkendelse for at dække disse udgifter efter bistanstlovens § 48, stk. 3. Enkelte kommuner har endog krævet, at ansøgeren skal medbringe et refusionstilsagn, hvilket er det samme som at nægte den pågældende bopæl i kommunen, for hvorfor skulle den kommune, som ikke vil anvende »Århus-ordningen«, udstede et refusionstilsagn, som påfører kommunen præcis den samme udgift, som hvis den selv anvendte ordningen?

Forslaget indebærer, at det ikke skal forhåndsgodkendes, om en person med et vidtgående fysisk eller psykisk handicap kan få hjælp til merudgifter til personlig bistand, men at udmålingen skal ske

på forhånd. Denne kan ankes til højere myndighed. Hjælpens omfang skal udmåles efter behov, og der gælder ingen maksimumsgrænse. Med »personlig bistand« forstås alle behov for hjælp, som den pågældende har i og uden for eget hjem, herunder også behov for ledsagelse til aktiviteter og arrangementer, overvågning eller aktiv bistand i nattetimerne, praktisk bistand i hjemmet eller i en uddannelsessituation. Da der således er tale om et intenst samvær mellem personen med handicap og hjælperen, kan det være en fordel, at den pågældende selv foretager ansættelse for derved at sikre det bedst mulige samspil på det sociale og menneskelige plan mellem de to personer.

Kommunens opgave bliver derfor kun at dække de med dette ansættelsesforhold afledte udgifter, inkl. de hermed forbundne følgeudgifter som f.eks. feriepenge, arbejdsgiverbidrag til ATP m.v., forsikringer, tillæg for ubekvemme arbejdstider osv. Der skal anvendes samme satser i kommunens mellemværende med klienten, som hvis kommunen selv skulle have afholdt udgifterne i forbindelse med at en i kommunen ansat person havde udført samme arbejde. Såfremt der ikke findes overenskomster, som dækker de i ansættelsesforholdet forekommende situationer, kan det blive nødvendigt, at kommunen aftaler de nærmere satser med den forhandlingsberettigede faglige organisation.

Med begrebet »tilsvarende arbejdsvilkår« tænkes primært på, at der skal tilbydes de under § 48, stk. 3, beskæftigede personer uddannelsesmuligheder på samme vilkår som de under bistandslovens kapitel 12 ansatte hjemmehjælpere. Det nærmere indhold i uddannelsen vil dog kunne variere under hensyn til de for arbejdet særligt gældende vilkår, hvor der f.eks. indgår et uforholdsmæssigt stort element af løfteteknik, ligesom det vil være af værdi at have et vist kendskab til livsvilkårene for personer med vidtående fysisk og psykisk handicap. Begrebet dækker dog også, at ansættelse hos en person efter § 48, stk. 3, ikke altid vil kunne omfattes af en bestemmelse eller en praksis for personer ansat direkte i kommunen, hvorfor det vil være umuligt at foreskrive, at arbejdsvilkårene skal være de samme. I stedet bestemmes, at de skal være »tilsvarende«, hvorved forstås, at de skal være så tæt på som muligt, men at afvigelser vil kunne accepteres, såfremt de modsvares af f.eks. en godtgørelse eller et andet privilegium.

Erfaringer med Århus-ordningen

Århus-ordningens spæde start ligger snart ti år tilbage. Nogle enkelte institutionsbeboere ønskede

at flytte ud i egen bolig og gjorde det under kommunens modvillige accept. Da de pågældende herefter var berettiget til hjælp efter bistandslovens kapitel 12, valgte kommunen at yde hjælpen konstant efter reglerne i § 56 med maksimumsydelse svarende til gennemsnitslønnen for en hjemmehjælper i 80 timer pr. uge.

Da det viste sig, at de pågældende klarede sig forbløffende godt, fulgte flere snart efter, og ordningen blev flere gange revideret, så der ikke mere var nogen maksimumsgrænse for hjælperens omfang, og der blev også indført en mulighed for at få dækket udgifterne til f.eks. aften-, nat- og week-entillæg. Lidt efter lidt ændrede kommunen holdning fra modvillig accept til aktiv opmuntring af de – især unge – mennesker med vidtående fysiske handicap, der drømte om at forlade institutionen og leve et aktivt liv ude i byen. I 1980 gik kommunen bort fra at anvende bistandslovens § 56 til i stedet at anvende den daværende § 48, stk. 2 (som svarer til det nuværende stk. 3), hvilket indebar, at maksimumsgrænsen forsvandt, og at afgørelserne kunne ankes.

Såvidt forslagsstillerne har kunnet få oplyst, er der p.t. 70-80 personer i Århus kommune, som anvender »Århus-ordningen«. De modtager selv et beløb til afholdelse af deres lønudgifter, ansætter og afskediger selv deres ansatte, aflægger regnskab til kommunen og planlægger arbejdsugen i samarbejde med de ansatte hjælpere. Kommunens bruttoudgifter er af størrelsesordenen 20 mill. kr., hvoraf der dog foreligger refusionstilsgagn for en del.

De sociale og menneskelige resultater af ordningen er indiskutable. Mange unge mennesker, som indtil deres 18., 20. eller endog 35. år var uden tro på et liv uden for institution, har realiseret deres drømme, og forslagsstillerne er ikke bekendt med tilfælde, hvor en person er flyttet tilbage til institution. Tværtimod er mange af disse personer aktive i forbindelse med uddannelse, arbejde, foreningsliv, kulturelle aktiviteter eller rejsevirksomhed. Personer med handicap er blevet mere synlige, og de indgår i en lang række aktiviteter, som ingen havde troet muligt, før de faktisk fik chancen.

Ordningen har dog ikke været uden problemer. For eksempel har de ansatte i ordningen først lidt efter lidt fået en række faglige rettigheder, som ellers er naturlige for ansatte i den offentlige forvaltning. Husligt Arbejderforbund i Århus har vist stor tålmodighed, og de ansatte selv har givet afkald på en række goder for ikke at sætte en person med et fysisk handicap i en vanskelig situation.

Så meget desto større er imidlertid beslutningstagerens forpligtelse til – i folketinget og i de kommunale råd – at sikre rimelige arbejdsforhold i en ordning, hvis menneskelige og sociale fordele er ubestridelige.

De erfaringer, som er indhøstet i Århus, taler klart for, at »Århus-ordningen« gøres landsdækkende, og at den fastlægges som en ret for en person med et vidtgående fysisk eller psykisk handicap. Såfremt den ikke gøres landsdækkende, vil det indebære problemer for denne klientgruppe, men sandelig også i de kommuner, hvor den faktisk er gennemført.

Det er dog vigtigt at understrege, at tilrettelæggelsen af en hjælperordning som her skitseret må forudsætte den mindst mulige bureaukratisering og kontrol, idet noget sådant begrænser den mulige brugerkræds. Desværre har netop Århus kommune, der ellers fortjener ros for at have stået fadder til ordningen, ikke kunnet fortrænge sædvanlig vane-tænkning, og der er derfor sket en øget bureaukratisering, kontrol og belastning af tillidsforholdet til klienterne gennem den seneste tid.

Med vedtagelsen af lovforslaget opfordres socialministeren derfor til at udstikke sådanne retningslinjer for administrationen af ordningen, at

der opnås den størst mulige forenkling, mindst mulig behov for kontrol og den bedst mulige gen-nemskuelighed for såvel brugere som ansatte.

Der er intet til hinder for, at en person med et vidtgående fysisk eller psykisk handicap i dagtimerne anvender bistandslovens § 48, stk. 3, og dermed selv foretager ansættelse af personale og tilrettelæggelse af arbejdstiden og om natten anvender en eller flere personalegrupper under den integrerede hjemmepleje, f.eks. for at blive vendt i sengen. En sådan anvendelse kan endog være kombineret med en egentlig tilkaldemulighed. Hvor der imidlertid er tale om, at der skal være en person til stede i en vis sammenhængende periode i nattens løb eller der skal udføres et egentligt arbejde i hjemmet, vil det dog i langt de fleste tilfælde være at anbefale, at brugeren får mulighed for at anvende den personalegruppe, som også anvendes i dagtimerne, hvorfor bistandslovens § 48, stk. 3, anvendes også i nattetimerne. En række funktioner kan godt kræve et særligt tillidsforhold mellem hjælper og bruger.

Uanset hvilken ordning der anvendes, og uanset hvilke behov der skal dækkes, finder forslagsstillerne dog, at der skal være mulighed for døgnbetjening, og at kombinationen af de enkelte elementer skal kunne ske så individuelt som muligt.

Bilag 1

§ 48, stk. 3-brugernes klub i Århus

v/Lone Barsøe

Emiliedalsvej 10, Skåde

8270 Højbjerg

06-274642

Folketingets sociale og kommunale udvalg

Undertegnede svært fysisk handicappede personer i Århus kommune vil hermed rette en positiv henvendelse til udvalgene.

Baggrunden herfor er, at vi med hjemmel i bistanndslovens § 48, stk. 3, har fået mulighed for at føre et selvstændigt liv med selvansat hjælp.

Vi ønsker at gøre opmærksom på, at en sådan ordning er af utrolig stor værdi, idet vi har fået mulighed for at tilrettelægge vores egen tilværelse og udvikling og er blevet i stand til samfundsmæssigt at bidrage med de ressourcer, vi besidder.

Når dette er muligt, hænger det først og fremmest sammen med, at vi selv kan vælge det/de mennesker, der skal være vore hjælpere, og at disse hjælpere kan og må ledsage os til udadvendte aktiviteter.

Vi står i dag uforstående over for, at vi tidligere i op til otte år har været en del af den totale umyndiggørelse og isolation på

institution eller et fysisk og psykisk afhængighedsforhold til vore forældre.

Men § 48, stk. 3, har ikke kun værdi for dens handicappede brugere – således ser vi med glæde på, at vi ikke længere som institutionsbeboere er en økonomisk belastning, men i stedet er i stand til at tilbyde unge – der ellers skulle modtage bistanndhjælp eller understøttelse – et meningsfyldt arbejde.

Der hersker ingen tvivl om, at der med nævnte ordning er tale om livskvalitet mod tidligere blot liv.

Med denne positive henvendelse vil vi derfor inderligt opfordre til, at ordningen evt. gennem en lovændring bliver et tilbud til svært fysisk handicappede i samtlige af landets kommuner.

Vi ser med glæde frem til, at disse bemærkninger medinddrages i en folketingsdebat vedrørende handicappolitik.

Med venlig hilsen

§ 48, stk. 3-brugere

Peter Stausholm
Claus K. Andersen
Jenny Moberg
Torben Wegener Hansen

Svend Åge Laursen
Finn Mørup Jensen
Hanne Klitgaard

Lone Barsøe
Karsten Jühne
Preben Laursen
Gunnar Jørgensen

Bilag 2

Et af kommunaludvalgets skriftlige spørgsmål til indenrigsministeren i folketinget 1983-84 (2. samling)
og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål 68:

»Ministeren anmodes om at oplyse Århus kommunes udgifter til den særlige ordning for fysisk handicappede ud fra følgende hovedposter:

- 1) bruttoudgifter, incl. ATP, feriepenge m.v.,
- 2) statsrefusion,
- 3) opholdskommunerefusion og
- 4) modsvarende institutionsbesparelser for Århus kommune.«

Svar:

Indenrigsministeriet har til besvarelsen af dette spørgsmål anmodet Århus kommune om de ønskede oplysninger.

Ved skrivelse af 30. august 1984 har Århus

byråd meddelt følgende:

»I anledning af ministeriets henvendelse om ovennævnte udgifter kan man oplyse følgende:

Der bedes om oplysninger om følgende hovedposter:

- 1) bruttoudgifter, incl. ATP, feriepenge m.v.,
- 2) statsrefusion,
- 3) opholdskommunerefusion og
- 4) modsvarende institutionsbesparelser for Århus kommune.

Nedennævnte oplysninger stammer fra 1983, det senest afsluttede regnskabsår. I 1983 omfattede ordningen i alt 62 personer, der havde ansat 562 hjælpere.

Ad spørgsmål 1

Bruttoudgifter incl. ATP og feriepenge (62 personer) ..... 15,9 mill. kr.

Ad spørgsmål 2

Statsrefusion ..... 8,0 mill. kr.

Ad spørgsmål 3

Opholdskommunerefusion (juridisk)
(23 personer) ..... 3,5 mill. kr.

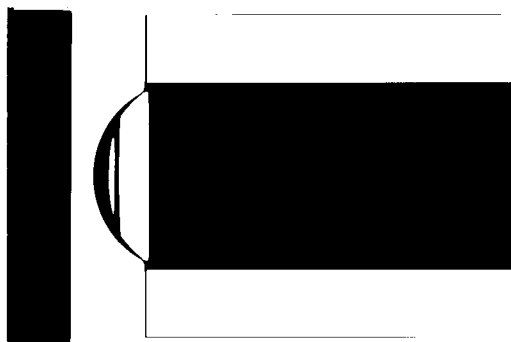
Ad spørgsmål 4

Modsvarende institutionsbesparelser for Århus kommune.

Århus kommune er betalingskommune for 33 personer, og derudover er der 6 personer, hvor betalingsforholdene er uafklarede. Af disse 39 personer kommer 18 fra institutioner, fra Solbakken og Høskov-kollegiet, der er henholdsvis landsdels- og landsdækkende amtskommunale institutioner, specielt indrettet til den omtalte gruppe (Solbakken for børn og unge og Høskov-kollegiet for voksne). Dersom disse 18 personer var blevet boende på institutionen, ville kommunens udgifter hertil være netto 3,2 mill. kr. Merudgifter ved i stedet at bevilge »stor pleje« kan på denne måde beregnes til 4,4 mill. kr. ÷ 3,2

mill. kr. = 1,2 mill. kr. Der er imidlertid grund til at antage, at en del af de 13 Århus-klienter, der i løbet af 1983 er kommet under »stor pleje« direkte fra forældrehjemmet, ville være blevet institutionaliseret, hvis Århus-ordningen ikke havde eksisteret. Dersom samtlige Århus-klienter, der er bevilget »stor pleje«, i stedet var på institution, der dækker plejebenhov, som Århus-ordningen opfylder, ville den kommunale institutionsordning udgøre netto 5,4 mill. kr. Sammenstilles dette tal med nettoudgiften ved »stor pleje«, er besparelsen ved at opretholde ordningen 1,0 mill. kr. Det skal dog bemærkes, at Århus kommune ved institutionsanbringelse kun ville blive påført udgifter til »egentlige« Århus-klienter, nemlig 30 klienter. Det skyldes,

at 9 af de nævnte 39 klienter er flyttet til Århus, fordi de ikke kunne få de samme tilbud i deres oprindelige bopælskommune.« Indenrigsministeriet kan henholde sig hertil.

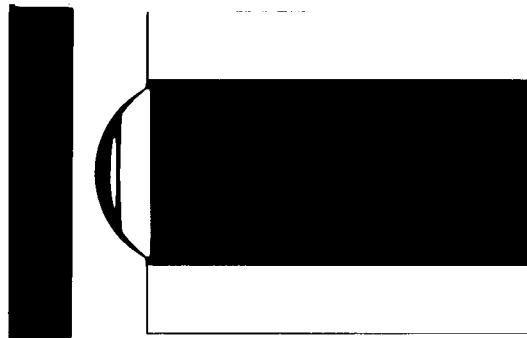

Beslutningsforslag nr. B 98. Fremsat den 11. februar 1986 af Tinning (VS), Albrechtsen (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Lenger (VS) og Elisabeth Bruun Olesen (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om sikring af det frie boligvalg for personer med handicap

Folketinget opfordrer regeringen til administrativt samt om nødvendigt gennem fremsættelse af lovforslag at fjerne alle begrænsninger i det frie boligvalg for personer med handicap.

Bemærkninger til forslaget

Personer med handicap kan ikke bosætte sig hvor som helst. Det skyldes blandt andet, at en række kommuner ikke stiller den fornødne hjælp til rådighed efter §§ 48, 52, 53 og 56 i bistandsloven, hvilket medfører at en person med et handicap på forhånd må udelukke den pågældende kommune som en mulighed for bosætning.

Samtidig med nærværende forslag er der fremsat forslag til lov om ændring af lov om social bistand (L 178), som tager højde for dette og pålægger alle kommuner at yde den fornødne hjælp eller yde tilskud hertil.

Nærværende beslutningsforslag tager sigte på at fjerne de begrænsninger i det frie boligvalg, som i praksis kan gennemføres af en kommune med hjemmel i hjælpemiddelcirkulæret og i særdeleshed med hjemmel i cirkulærets bestemmelser om bolig-mæssige ændringer. Disse begrænsninger håndhæves typisk, hvor en person med handicap ikke har »spurg om lov« på forhånd, ansøgt på forhånd eller fået bevilling på forhånd, og hvor kommunens midler er at nægte at acceptere udgifter til nødvendige boligændringer eller hjælpemidler med det resultat, at en person med handicap enten må flytte eller undlade at anvende boligen i sin helhed.

Selv om der ikke er noget formelt grundlag for at begrænse det frie boligvalg for en person med handicap, idet vedkommende jo ikke er umyndiggjort, er der en ganske reel risiko for, at det alligevel sker gennem økonomiske restriktioner over for den pågældende.

Forslaget til folketingsbeslutning går ud på at afskaffe alle begrænsninger i det frie boligvalg. Det vil sige, at en person med handicap frit skal kunne vælge, hvor han eller hun ønsker at bo, og at den pågældendes egenudgift ved en flytning skal svare til, hvad andre mennesker må betale i forbindelse med en flytning, eventuelt med tilskud på grund af den pågældendes økonomiske situation.

Hvad derimod angår de udgifter, som er en direkte følge af den pågældendes handicap, f.eks. boligændringer og specielle hjælpemidler, skal en

person med et handicap kunne få disse dækket, uanset om der er søgt bevilling forinden indflytningen eller ej.

Efter de nuværende regler kan der ydes hjælp til boligmæssig indretning ikke blot til pensionister, men også til andre personer, som på grund af invaliditet eller varig svagelighed har et sådant behov. Formålet med en sådan boligændring er at »afhjælpe eller i betydelig grad formindske de boligmæssige ulemper ved ophold i eget hjem«. Der sondres i denne forbindelse ikke mellem lejlighed, ejerlejlighed, eget hus eller varigt ophold hos familie eller andre.

Boligændringer omfatter alt fra ganske små ændringer som f.eks. fjernelse af dørrin, opsætning af gelændere, håndtag, ændringer af toiletforhold og lignende til mere omfattende og bekostelige ændringer, f.eks. etablering af elevator, kran eller mindre om- og tilbygninger med henblik på indretning af et værelse eller lignende.

Hjælpemiddelcirkulæret pålægger imidlertid i punkt 49 »det sociale udvalg nærmere at undersøge, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning af boligforholdene eventuelt ved flytning kan tilvejebringes. Det bør i denne forbindelse tages i betragtning, at boligen skal være egnet til benyttelse gennem et længere tidsrum, og at udgiften ved ændringen må anses for rimelig i forhold til de opnåede brugsnæssige fordele«.

Denne bestemmelse anvendes i praksis således, at kommunen ikke blot vejleder – hvad forslagsstillerne intet har imod – men også stiller krav om flytning eller om undladelse af indflytning *som en betingelse* for at yde fornøden støtte til indretning af boligen efter bistandslovens § 59.

Dette er en klar begrænsning i det frie boligvalg for personer med handicap. Denne begrænsning er så meget desto mere uacceptabel, fordi kriterierne alene går på en »afhjælpning af boligforholdene« og ikke på en samlet bedømmelse af den pågældendes velfærd, som f.eks. ønske om at bo i et bestemt kvarter eller ønske om at bo sammen med nogle bestemte personer.

Forslaget går derfor ud på at fjerne kommunens mulighed for at stille krav om flytning, forhåndsgodkendelse m.v. som betingelse for at yde hjælp til boligindretning. Der er f.eks. eksempler på, at en kommune har nægtet at bekoste en lift eller at sikre en person med handicap mulighed for at færdes i hele boligen, fordi indflytning er sket i strid med kommunens anbefaling, eller fordi den pågældende nægter at flytte. Det kan f.eks. dreje sig om unge mennesker, der – ligesom mange andre unge – ønsker at flytte i kollektiv, og hvor kommunens reaktion har været at begrænse støtten til hjælpemidler og boligændringer, så de ikke kan færdes i hele huset og dermed hindres i at tage del i kollektivets aktiviteter på linje med de øvrige beboere. Netop for et ungt menneske med handicap kan det være yderst værdifuldt at flytte ind i et kollektiv med andre unge for at forbedre muligheden for en integration i andre aktiviteter og for at forbedre vedkommendes tryghed, f.eks. ved udflytning fra en institution.

Forslaget bygger derfor på det princip, at en person med et handicap skal stilles lige med andre mennesker ved, at den pågældende selv afholder udgifter svarende til, hvad andre mennesker med

tilsvarende indtægter betaler i forbindelse med en flytning, mens de udgifter, som skyldes personens handicap, skal dækkes af det offentlige.

Forslaget ændrer ikke ved kommunens mulighed for at tinglyse pant i en ejerbolig, såfremt der sker en værdistigning ved boligændringen. Forslagsstillerne ønsker dog at understrege, at pantet skal svare til den reelle værdiforøgelse ved salg på det almindelige marked og ikke nødvendigvis til kommunens udgift ved indretningen. Det er f.eks. ikke indlysende, at en indretning af et handicapvenligt toilet fører til en faktisk værdiforøgelse i et frit salg, hvis denne indretning fører til inddragelse af et beboelsesrum, som en familie med børn eller et kollektiv ville kunne gøre bedre brug af end af et handicapvenligt toilet. Kommunen skal også kunne sikre sig forkøbsret i forbindelse med et senere salg, såfremt den skønner, at boligen vil kunne anvendes af andre personer med handicap fremfor at blive retableret, og endelig skal kommunen fortsat kunne aftale med en udlejer, at den inden for en vis frist efter fraflytningen kan anvise den anden person med handicap som lejer for på den måde at gøre brug af den særlige handicapvenlige boligindretning fremfor at bekoste en retablering.

81. møde

Torsdag den 10. april 1986 kl. 10.00

Dagsorden:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 178:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand.

Af Tinning (VS) m.fl.

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 98:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af det frie boligvalg for personer med handicap.

Af Tinning (VS) m.fl.

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 99:

Forslag til folketingsbeslutning om handicappedes adgang til fysioterapi.

Af Tinning (VS) m.fl.

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 101:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af udskiftningsperioden for biler, som er anskaffet med støtte efter bistandslovens § 58.

Af Tinning (VS) m.fl.

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 103:

Forslag til folketingsbeslutning om statsstøtte til landets handicaporganisationer.

Af Tinning (VS) m.fl.

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 104:

Forslag til folketingsbeslutning om finansieringsmæssig neutralitet mellem revalidering og førtidspension for handicappede.

Af Tinning (VS) m.fl.

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 105:

Forslag til folketingsbeslutning om handicappede og seksualitet.

Af Tinning (VS) m.fl.

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 106:

Forslag til folketingsbeslutning om støtte til sukkersygepatienter.

Af Tinning (VS) m.fl.

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 100:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af to handicapdrætscentre.

Af Tinning (VS) m.fl.

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 102:

Forslag til folketingsbeslutning om mediepolitik for handicappede.

Af Tinning (VS) m.fl.

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 108:

Forslag til folketingsbeslutning om handicappedes dagpenget og efterløn.

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) m.fl.

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 107:

Forslag til folketingsbeslutning om igangsættelse af en landsdækkende forsøgsordning vedrørende personlig assistance i forbindelse med erhvervsudøvelse til personer med handicap.

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) m.fl.

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 109:

Forslag til folketingsbeslutning om handicappedes ret til fortrinsadgang til visse offentligt regulerede beskæftigelser.

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) m.fl.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Knud Østergaard):

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet til lægsbetænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om en realrenteafgift af visse pensionskapitaler m.v. og lov om skattemæssig behandling af gevinst og tab på fordringer og gæld. (Skibskreditfondens indeksobligationer). (Lovforslag nr. L 187).

Eksemplarer er omdelt.

Udenrigsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om forbud mod indførsel af kul fra Den Sydafrikanske Republik. (Lovforslag nr. L 160).

Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 178:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand.

Af Tinning (VS) m.fl.

(Fremsat 11/2 86).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 2 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 98:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af det frie boligvalg for personer med handicap.

Af Tinning (VS) m.fl.

(Fremsat 11/2 86).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):**

Når min forgænger i november sidste år gav en redegørelse om forholdene for personer med handicap, skyldtes det som bekendt regeringens ønske om, at der fortsat arbejdes videre i retning af at sikre personer med handicap en ligestilling inden for alle områder af samfundet.

Den efterfølgende debat viste da også stor lydhørhed med hensyn til at komme videre både generelt og inden for specielle felter.

Jeg opfatter det derfor som noget positivt, at forslagsstillerne i dag har fremdraget en række konkrete problemstillinger i det lovforslag og de beslutningsforslag, vi skal behandle. Jeg håber, at denne debat kan føre os et stykke videre endnu i bestræbelsen for at lette integrationen og normalisere dagliglivet for vore handicappede.

Lovforslag nr. L 178 går ud på at lovfæste, at personer med vidtgående fysisk eller psykisk handicap har et decideret krav på at få dækket også de udgifter til forsørgelsen i eget hjem, som skyldes praktisk og personlig bistand, og at disse udgifter skal dækkes efter satser og med mulighed for tilsvarende arbejdsvilkår, som gælder for ansatte i kommunen.

Under henvisning til § 48, stk. 3, i bilstandsloven har Århus kommune indført en ordning, hvorefter svært handicappede unge i kommunen, der ønsker at flytte fra institution til en selvstændig boligform, får mulighed for selv at vælge deres hjælpere, fastlægge deres mødetider og aflønne dem; det vil sige, at de bliver egentlige arbejdsgivere for deres hjælpere, og det er denne Århusordning, der ligger bag fremsættelsen af lovforslaget.

Der er intet til hinder for, at også andre kommuner kan iværksætte en ordning efter tilsvarende principper som Århusordningen afpasset efter lokale forhold, og det centrale handicapråd har bedt Kommunernes Landsforening om at overveje mulighederne for at gøre den bekendt for kommunerne.

Jeg er selv meget indstillet på at følge rådets henvendelse op, ligesom jeg vil være opmærksom på, om et mere udbygget samarbejde mellem kommunerne kan bidrage til at imødekomme ønsker om flytning til en anden kommune.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget om sikring af det frie boligvalg for personer med handicap nævnes, at forslaget går ud på at fjerne kommunens mulighed for at stille krav om flytning, forhåndsgodkendelse m.v. som betingelse for at yde hjælp til boligindretning.

Den gældende bestemmelse giver som bekendt det sociale udvalg adgang til at foretage et skøn over, hvad der i det pågældende tilfælde må anses for nødvendig hjælp, og

[Socialministeren]

jeg finder det derfor naturligt, at det sociale udvalg sammen med den pågældende undersøger, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning af boligforholdene, eventuelt ved flytning, kan tilvejebringes. Det er i øvrigt socialministeriets opfattelse, at bestemmelserne ikke i stort omfang giver anledning til problemer, og at der i kommunerne bl.a. i forbindelse med rådgivning og vejledning gøres et stort arbejde for at hjælpe personer med handicap med at få løst deres boligmæssige problemer.

Derimod kan der opstå problemer, hvis en person med handicap ønsker at bosætte sig i en anden kommune og der i den ønskede bolig vil være behov for boligmæssige ændringer. Ved smidighed og samarbejde mellem kommunerne skulle det være muligt at imødekomme flytteønsker også for personer med handicap, og jeg vil gerne give tilsagn om at undersøge, hvorledes dette samarbejde kan bringes til at fungere bedre. Jeg vil i første omgang anmode socialstyrelsen om at holde et meget vågent øje med dette område, indberette til socialministeriet og derefter tage stilling til, om der eventuelt skal udarbejdes vejledninger på dette område.

Qvist Jørgensen (S):

Da vores ordfører, hr. Torben Lund, ikke kan være til stede, skal jeg på hans og på socialdemokratiets vegne give udtryk for en principiel tilslutning til VS' forslag, lovforslag nr. L 178, og i øvrigt også til beslutningsforslag nr. B 98.

Jeg skal give principiel tilslutning til, at det lovfæstes, at personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap har ret til at få dækket udgifterne til forsørgelse i eget hjem, og det er altså de dele, som vedrører den praktiske og den personlige bistand, det, som i daglig tale bliver kaldt Århusordningen, i øvrigt en ordning med stor succes.

Vi er enige med forslagsstillerne i, at det må dreje sig om at få begrænset institutionsanbringelserne, at det må dreje sig om at få åbnet muligheder for en langt mere personlig fri og aktiv tilværelse for de handicappede, og at vi skal forebygge, at der finder stavnsbinding sted i de kommuner, som ikke har fået klaret at få indført en Århusordning. Vi må have et bedre og et mere frit boligvalg i alle kommuner.

Endelig for det tredje finder vi det væsentligt, at vi får forebygget eller stoppet de af og til uværdige slagsmål, der er iagttaget mellem kommunerne. De vil naturligvis ophøre, når alle kommuner er forpligtet.

Vi finder det værdifuldt, at denne gruppe af handicappede mennesker selv får adgang til at pege på den person eller de personer, der skal hjælpe og bistå ofte med meget personlige gøremål og i næsten alle døgnets timer, og det er netop på disse områder, at den traditionelle hjemmehjælpsordning normalt ikke slår til.

Vi anlægger altså en positiv holdning, og vi vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet. Der er nogle detaljer, som vi må have kigget efter i sømmene. Jeg skal blot pege på, at der allerede nu er antydning af nogle vanskeligheder vedrørende arbejdsmiljøreglerne og arbejdstidsreglerne for den ansatte.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 98 vil jeg ligeledes give principiel tilslutning til tanken om at give personer med handicap et så frit boligvalg, som det overhovedet er muligt, således at den pågældende selv kan vælge, hvor og sammen med hvem den pågældende vil bo, altså i videst muligt omfang ligestille denne gruppe med andre mennesker.

Derfor er bilstandslovens § 59 om hjælp til ændring af boligens indretning for at gøre den bedre egnet som opholdssted for en person med handicap særdeles vigtig, og lige så vigtigt er det, på hvilke måder den fortolkes, og hvorledes den benyttes af de sociale myndigheder.

Derfor vil vi gerne undersøge og positivt overveje, om kommunernes praksis på dette område altid er rimelig, eller om der er behov for ændring af hjælpemiddelcirkulæret. Måske kan det endda vise sig, at det er selve lovteksten, der skal ændres.

Det er dog vores umiddelbare opfattelse, at forslagsstillerne går noget for vidt, når man helt vil fjerne kommunens mulighed for at stille krav om flytning og forhåndsgodkendelse som betingelse for at yde hjælp til boligindretningen. Der kan vel tænkes nogle situationer, hvor den eksisterende bolig kun kan gøres handicapeget ved anvendelse af så store ressourcer, at en flytning til en anden bolig må anses for en mere rimelig løsning, naturligvis under den forudsætning, at en anden bolig er efter den handicappedes

[Ovst Jørgensen]

egat ønske, så vidt dette overhovedet er gør-
ligt.

Vi hilser altså de to VS-forslag velkommen
og vil gå ind i det videre arbejde.

Merete Aarup (KF):

I januar måned havde folketinget en me-
get positiv debat om socialministerens rede-
gørelse vedrørende personer med handicap.
Under denne debat kundgjorde VS, at partiet
havde sat et arbejde i gang med konkrete
forslag inden for handicappolitikken, og der
ligger en lang række udmærkede tanker i de
mange forslag, der er til behandling i dag.

Det konservative folkeparti finder, at man
fortsat bør arbejde i de tænkte baner, som
VS beskriver, men samtidig må vi også sige,
at der landet over i kommunerne gøres et
meget stort og dygtigt arbejde for vore han-
dicappede. Kommunerne har i de seneste år
løst mange opgaver, bl.a. med forsorgens ud-
lægning, og medarbejderne bliver dygtigere
og dygtigere til at formulere de fysiske og psy-
kiske handicappedes ønsker og behov, ligesom
de handicappede også selv forstår at formu-
lere deres behov og ønsker.

Lovforslag nr. L 178 drejer sig om en æn-
dring af bistanndslovens § 48, stk. 3, en para-
graf, hvorefter man kan tilgodese de hjem-
meboende personer med vidtgående fysisk
eller psykisk handicap, så den enkelte selv
kan ansætte den hjælp, han eller hun har
behov for.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at
alle handicappede skal have ret til at få
hjælp efter § 48, stk. 3, uden at kommunen
skal forhåndsgodkende. Forslagsstillerne
henviser til Århusordningen, hvor personer
er flyttet ud fra institutioner til egen bolig.

Denne ordning bliver jo mere og mere
almindelig, da kommunerne ikke bygger ple-
jeinstitutioner, men vælger at bygge handi-
capvenlige boliger med støttecenter eller
uden støttecenter eller at lade de handicap-
pede flytte ind i kollektiver i større parcelhu-
se eller ombygge i egen bolig.

Alternativet til institutionsanbringelse er,
at den handicappede får den hjælp, der er
behov for, og at den handicappede selv kan
ansætte sine hjælpere. Men det må selvfølge-
lig til syvende og sidst være den bevilgende
myndighed, der godkender ansøgningen, ud-
måler behovet for hjælpen og vurderer mu-

ligheden for, at den handicappede kan få en
så tilfredsstillende tilværelse som muligt.

B 98 er et forslag om at sikre det frie bo-
ligvalg for personer med handicap. De sen-
ste års byggeri har taget stort hensyn til han-
dicappede, og der er virkelig landet over
bygget mange handicapvenlige boliger, også i
det almenyttige boligbyggeri. Udviklingen
går i den retning, VS ønsker med sine for-
slag, men kan altså ikke ske så hurtigt, som
VS ønsker, bl.a. på grund af de økonomiske
rammer.

Vi kan ikke stemme for forslagene i dag,
men finder det meget positivt, at ministeren
vil undersøge, hvordan man på en smidigere
måde kan tilgodese de handicappede hen
over kommunernes grænser, og vi vil da også
arbejde meget seriøst med dette forslag i ud-
valget.

Hanne Severinsen (V):

Disse mange forslag, som vi skal behandle
i dag, har jo en intention, som venstre også
kan tilslutte sig, nemlig den, at man i højere
grad sikrer, at de handicappede kan føre en
normal tilværelse ude i lokalsamfundene.
Den generelle holdning må jo være, at den
enkelte handicappede skal have en maksimal
indflydelse på sin egen tilværelse med det
udgangspunkt, at der ikke er tale om klien-
ter, men om individer, der selv skal bestem-
me så meget som muligt. Derfor er det også
vigtigt, at vi ikke fortsætter med at lave sær-
lige handicapghettoer, men sørger for at inte-
grere de handicappede, at vi heller ikke laver
for firkantede behandlingsløsninger, og at vi
ikke hjælper så meget, at vi hjælper til hjæl-
peløshed, men sørger for, at den hjælp, vi
yder, er til selvhjælp. Man skal nemlig ikke
løse problemerne isoleret fra de handicappe-
de, og det er nok en af de ting, jeg måske
synes der er en vis tendens til i nogle af fore-
slagene. Man skal i højere grad tilvejebringe
midler, der gør, at flest muligt handicappede
kan deltage i det almindelige liv på lige fod
med andre, i øvrigt ud fra samme principper,
som man har i golf, hvor man taler om han-
dicap og man, selv om man har forskellige
forudsætninger, alligevel kan spille sammen,
fordi man har sørget for at give den anden
det forspring, der er behov for.

Man kan jo sige, at mange gange drejer
det sig også om vores holdning til de handi-

[Hanne Severinsen]

cappede, og her venter jeg mig meget af, at
man efterhånden får integreret flere og flere
ude omkring i lokalsamfundene, fordi det vil
måske også ændre på vores indstilling til
dem.

I øvrigt vil jeg, hvad angår den mere gene-
relle handicappolitik, henvise til, at vi lige
har haft en debat i folketinget om netop dis-
se spørgsmål.

Hvad angår det første konkrete forslag,
der går ud på at lovfæste, at de handicappe-
de får dækket udgifter, således som de gør i
Århus – i den såkaldte Århusordning – vil
jeg sige, at det er mit indtryk, at det er en
ordning, som også andre kommuner kan
vælge, og en vis form for lokalt skøn skal
der vel stadig væk være. Man skal passe på,
at man ikke laver for firkantede løsninger,
men i hvert tilfælde er vi da positive over for
tanken om, at man prøver at udsende vejled-
ninger, og at man i højere grad prøver at
lære af hinanden i kommunerne. Der er gi-
vetvis mange gode ting, man kan lære af År-
husordningen, og det var jo også det, mini-
steren sagde i sit svar.

Hvad angår B 98 om at fjerne alle be-
grænsninger fra det frie boligvalg, er vi da
enige i intentionerne, og vi mener også, man
skal sikre, at der er så mange muligheder for
de handicappede som overhovedet muligt.
Det gælder både i nybyggeri og i ældre byg-
geri, at man skal sørge for at indrette det
mere handicapvenligt, så der virkelig er en
mulighed for flytning. Vi mener dog stadig
væk, at der skal være en form for lokalt
skøn, sådan at der er mulighed for – hvis
man skal indrette en handicapvenlig bolig –
at have hånd i hanke med, hvilke udgifter
der vil blive, så den del af forslaget er vi nok
en smule skeptiske over for.

Hvad angår spørgsmålet om at sikre, at
man kan flytte fra kommune til kommune, er
der givetvis nogle problemer her, som der er
grund til at se på, og det vil vi være positive
over for.

I øvrigt vil vi tilsige en positiv udvalgsbe-
handling af disse to forslag.

Birthe Hansen (SF):

Sammenhængen i de to forslag, vi har til
første behandling, er i al sin enkelthed det
enkelte svært funktionshæmmede menneskes
ret til at få dækket også de udgifter, som

skyldes praktisk og personlig bistand i eget
hjem, samt at eget hjem er beliggende i den
kommune, som den handicappede ønsker at
bo i, rimelige ønsker, som samfundet og –
som en mindre del heraf – kommunerne bur-
de opfylde, når man ved, hvilken forbedring
af livskvaliteten bl.a. unge mennesker med
vidtgående fysiske handicap opnår ved at
forlade en institution og få mulighed for et
aktivt liv ude i byen.

Som det fremgår af bemærkningerne, er
det den såkaldte Århusordning, der har væ-
ret igangsættende for en række andre kom-
muner, men når ordningen ikke er iværksat i
alle kommuner, bliver problemet dobbelt:
den enkelte kan ikke flytte til en hvilken som
helst kommune, og samtidig belastes de kom-
muner, som praktiserer ordningen, ufor-
holdsmæssigt hårdt økonomisk.

Den individuelle hjælp til den enkelte,
som der er tale om, finder vi ligesom for-
slagsstillerne skal udmåles efter behov og
uden maksimumsgrænser, idet muligheden
for at klare sig uden for institutionen afhæn-
ger heraf, og dér, hvor der bliver tale om et
meget tæt samvær mellem den handicappede
og hjælperen, er vi også enige i, at fordelene
for den handicappede ved selv at ansætte
denne nære hjælper er, at det sikrer det bedst
mulige samarbejde mellem de to personer.

Vi er også enige med forslagsstillerne om
forpligtelsen for folketing og kommunale råd
til at sikre, at ordningen gøres landsdæcken-
de, samt at sikre rimelige arbejdsvilkår i en
ordning, der har så afgørende menneskelige
og sociale fordele.

For de svært fysisk handicappedes skyld
håber vi, at andre partier herinde ligesom vi
til fulde forstår betydningen af hvert eneste
ord i den henvendelse fra § 48, stk. 3-bruger-
nes klub i Århus, som er optrykt som bilag 1
til forslaget. Værdien i Århusordningen frem-
går helt klart af dette bilag. Fra et liv i isola-
tion og umyndiggørelse er der en verden til
forskel, for nu er der for disse mennesker
tale om livskvalitet mod tidligere blot liv, og
samtidig har de fået mulighed for at bidrage
samfundsmæssigt med de ressourcer, de er i
besiddelse af.

Så meget om en ordning, der egentlig med
de fremviste resultater taler for sig selv.

Dernæst kommer vi til den del af de to
forslag, der skal afskaffe alle begrænsninger i
det frie boligvalg, begrænsninger, som i

[Birthe Hansen]

praksis kan gennemføres af en kommune med hjemmel i hjælpemiddelcirkulæret og i særdeleshed med hjemmel i cirkulærets bestemmelser om boligmæssige ændringer.

Der eksisterer virkelig i 1986 et uformelt grundlag, som begrænser den enkelte handicappedes frie boligvalg. Begrænsninger håndhæves, som det fremgår af bemærkningerne, typisk, hvor et menneske med handicap ikke har spurgt om forlov på forhånd, ikke har ansøgt på forhånd eller ikke har fået bevilgning på forhånd. Man kan da ikke, som det sker her, sætte lighedstegn mellem handicap og umyndiggørelse, eller kan man?

Vi er helt enige i forslagsstillerens formål, nemlig at fjerne kommunens mulighed for at stille krav om flytning, forhåndsgodkendelse m.v. som betingelse for at yde hjælp til boligindretningen, og vi er helt enige i forslaget princip, at en person med et handicap skal stilles lige med andre mennesker ved, at den pågældende selv afholder udgifter svarende til, hvad andre mennesker med en tilsvarende indtægt betaler i forbindelse med en flytning, mens de udgifter, som skyldes personens handicap, skal dækkes af det offentlige.

WHO's definition på et handicap synes jeg vi skulle huske på. Et handicap er den sociale konsekvens af en funktionsnedsættelse, og handicap opstår altså i en relation mellem funktionsnedsættelse og omgivelserne.

Aase Olesen (RV):

Med formandens tilladelse vil jeg først gøre nogle generelle bemærkninger om samtlige forslag fra punkt 1 til 8, og jeg vil starte med at rose forslagsstillerne for de fantastisk grundige, velgennemarbejdede og velargumenterede forslag, som er lagt frem her, alle forslag, som er udtryk for forståelse og god vilje over for handicappede, en god vilje, som alle herinde deler, og som alene begrænses af de økonomiske midler, vi har til rådighed.

Derfor handler handicappolitik desværre også om penge og om prioritering. Det tror jeg også forslagsstillerne vil være enige med os i. Vi har overvejet, hvordan vi kan gøre denne debat til andet end pæne ord, hvorefter forslagene bliver sendt i udvalg, og vi er kommet til det resultat, at vi vil foreslå, at forslagene går til behandling i socialudvalget sammen med handicapredøgørelsen, og at vi

bruger den kommende tid i socialudvalget til at få belyst ved hjælp af socialministeriet, så langt som det er muligt, hvad de enkelte forslag vil koste. Jeg vil godt spørge socialministeren, om hun mener, det ville kunne lade sig gøre, inden folketinget sendes på sommerferie.

Hvis det er tilfældet, vil vi foreslå, at vi slutter med en, om jeg så må sige, samlet ønskeliste med penge på de enkelte forslag inden for handicappolitikken, hvorefter folketinget efter en høring hos de berørte organisationer kan udarbejde en egentlig prioriteret handlingsplan.

Jeg vil gerne over for forslagsstillerne understrege, at dette ikke på nogen måde er et forsøg på at forhale sagerne, men tværtimod udtryk for et ønske om at gøre gode og velargumenterede forslag, skal vi sige politisk operationelle. Det radikale venstre er parat til at gå ind også for øgede udgifter på handicapområdet, men vi er også som altid indstillet på at finde ordninger, der økonomisk er rimelige, og som økonomisk hænger sammen.

Derfor vil jeg ikke i dag komme med store og klare prioriteringer ud fra det, jeg lige har sagt, men vil dog med det samme melde, at netop den i lovforslag L 178 omtalte Århusordning for os at se umiddelbart må være en af de ordninger, som må prioriteres allerhøjest. Det mener vi, simpelt hen fordi kommunerne ved allerede at have indført den nogle steder har prioriteret for os, og det er uholdbart med de forskelle, der på dette punkt er mellem kommunerne, fordi vi, som vi har fået beskrevet og også har fået at vide fra organisationerne, oplever, at unge handicappede kan føle sig foranlediget til at flytte fra en kommune til en anden kommune, og at visse kommuner af ren og skær nødvendighed, om jeg så må sige, kan være foranlediget til at forlange, at der følger penge med en, der ønsker at flytte. Det er selvfølgelig uholdbart, og derfor mener vi, at det er en af de ordninger, vi rent umiddelbart må prioritere højt.

Beslutningsforslag B 98 vil vi også gerne se nøjere på, men jeg må gøre opmærksom på, at vi i hvert fald her må være inde i en meget svær afvejning mellem formentlig meget, meget store udgifter og så de fordele, som de enkelte handicappede kan opnå. Jeg tror desværre ikke på, at den totale ligestilling mellem handicappede og ikke-handicap-

[Aase Olesen]

pede på boligområdet er realistisk, og det tror jeg egentlig at de fleste handicappede kan indse, men det skal ikke forhindre os i at fjerne nogle urimelige ordninger, som gør, at man kan koste rundt med folk – det er klart.

Som sagt er det ikke uanede midler, der er til rådighed, men jeg synes, dette skal gå ind i prioriteringslisten, og så må vi diskutere, i hvor høj grad man bør prioritere netop dette område. Jeg er i hvert fald klar over, at det er et af de områder, der kan blive aller-allerdyrest, hvis en handicappet for enhver pris skal bo i lige præcis den kommune og lige præcis den bolig, vedkommende selv har valgt. En eller anden form for fleksibilitet må der være til stede fra alle parter side.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Det kan nok være praktisk for den videre debat her i dag, at jeg allerede på dette tidspunkt svarer på fru Aase Olesens spørgsmål.

Jeg er ganske enig i, at det er et spørgsmål om prioritering, et spørgsmål om penge. Der ligger ikke nogen dårlige forslag på folketingets bord i dag, men det er klart, at man efter politisk overbevisning eller erfaringer på området kan have forskellige meninger om, hvad der nu er vigtigst for den gruppe, som vi vel alle gerne vil støtte.

På den baggrund synes jeg at det forslag, fru Aase Olesen kom med, virker meget rimeligt. Det vil give os mulighed for en bredere vurdering og prioritering af disse spørgsmål end den, vi selv foretager. Jeg vil understrege, at det er min opfattelse, at det under alle omstændigheder må være de politiske partier, der træffer afgørelse om den endelige prioritering, men jeg synes, det vil være meget interessant at høre, hvordan man i bredere kredse vurderer disse forslag, og jeg kan naturligvis give tilsagn om, at vi, i det omfang det overhovedet er muligt at skaffe oplysninger, vil stå socialudvalget bi og indhente de oplysninger og økonomiske konsekvensberegninger, som gør, at vi kan få et mere fuldstændigt billede af disse og andre forslag, som måtte indgå på ønskesedlen.

Birgith Mogensen (CD):

CD vil ikke på nuværende tidspunkt være med til at vedtage L 178, for vi mener, at flere og flere kommuner ret hurtigt i praksis

vil indføre en Århusordning eller plagiater, der til forveksling ligner Århusordningen, men som tilpasses den enkelte kommunes lokale forhold, og dette sker nok bedst ad frivillighedens vej.

Derfor holder vi indtil videre fast på den bistandslovsregel, der siger, at tildelingsydelse etc. forudsætter en behovsvurdering i den kommune, som skal bevilge ydelsen og/eller tilladelsen.

Som bekendt tilstræber CD, at kommuner selvstyrer mest muligt, men på visse områder, mener vi, er centralstyring absolut nødvendig. Derfor finder jeg det meget vigtigt, at ministeren følger denne sag op, således at flere kommuner bliver opmærksomme på denne ordning. Det samme agter CD at gøre.

En lignende foranstaltning og aktivitet vil CD praktisere med hensyn til beslutningsforslag B 98, og lad os nu først forsøge ad frivillighedens vej.

Lenger (VS):

Hr. Tinning vil senere som ordfører for forslagsstillerne kommentere de indlæg, der har været i debatten, men jeg vil godt komme med nogle få bemærkninger om de to første forslag.

Først vil jeg dog sige, at den samlede pakke af forslag, som vi her har til behandling, ikke skal forestille at dække hele området handicappolitik set fra VS' synspunkt. Vi havde ca. 30 ideer, da vi startede, og det, der nu ligger som forslag på folketingets bord, er altså dem, som har nået en sådan form, at vi ville fremsætte dem. Vi kan selv få øje på, at der er mangler i emneområdet; det gælder bl.a. hele det boligpolitiske og det trafikpolitiske område. Men det er noget, som vi meget gerne vil vende tilbage til i den kommende folketingssamling.

Vi modtager også meget gerne ideer udefra om, hvad der er galt, og hvad der mangler i de forslag, som vi har fremsat. Jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at sige tak til de mange personer, som selv har handicap, der har henvendt sig i forbindelse med udformningen af de forslag, der ligger her. Uden de henvendelser, som vi har fået udefra, ville vi ikke have været i stand til at udarbejde dem; det er ikke tanker, som er opstået sådan bare ud af den blå luft.

[Lønger]

Lovforslag nr. L 178 drejer sig om at gøre Århusordningen landsdækkende. Det er en ordning, som i høj grad har mit hjerte, fordi jeg selv i sin tid som ansat i socialforvaltningen i Århus var med til at opbygge den. Erfaringerne fra Århusordningen er over al forventning. Der er mange unge mennesker med handicap, som takket være Århusordningen har fået mulighed for at leve et liv uden for institutionen i langt højere grad, end de kunne have gjort for bare få år siden. Erfaringerne med ordningen har været så gode, at der er unge mennesker med fysisk handicap, der er flyttet til Århus kommune og nogle ganske få andre kommuner for at komme ind under de regler, der gælder. Det er ikke altid, fordi de ønsker at bo i lige præcis Århus, men fordi det er den kommune sammen med nogle andre kommuner, der har haft de bedste muligheder.

Men sideløbende hermed har ordningen jo belastet Århus kommune og de andre kommuner ekstra hårdt, og fremfor alt har der ind imellem været meget uværdige sager, hvor to kommuner har været i indbyrdes strid om, hvem der har haft betalingsforpligtelsen. Vi har med vilje skrevet »uværdigt« i bemærkningerne, fordi det ikke er spor rart for et ungt menneske med et handicap at se sig gjort til genstand for den slags stridigheder og se sig gjort til et kronebeløb i stedet for et menneske. Derfor er der også den idé i at gøre Århusordningen landsdækkende, at den enkelte vil have ret til denne specielle udformning af hjælpen, uanset om han eller hun bor i den ene eller den anden kommune. Den enkelte kan vælge at bo i den kommune, som han eller hun selv foretrækker, og de uværdige slagsmål bliver færre, hvis niveauforskellene mellem kommunerne indsnævres.

Det har været sagt af socialministeren, af fru Hanne Severinsen og også af fru Birgith Mogensén, at kommunerne bare kan vælge at indføre en Århusordning eller et plagiater. Ja, det kan kommunerne, men hvad kan de handicappede? Der er intet til hinder for, som socialministeren sagde, at hver enkelt kommune kan indføre en Århusordning, overhovedet ikke. Det har vi heller ikke påstået. Men så længe det kun er en kommunal ret og ikke en ret for den person, der har et handicap, så nytter det ikke ret meget. For den, der har et handicap, er det selve den personlige frihed, der er indsatsen over for

kommunernes selvbestemmelsesret. Her trækker vi grænsen for kommunernes ubetingede selvbestemmelsesret. Derfor er det ikke nok, at kommunerne har ret til at gøre et eller andet; de personer, der har et handicap, må også have rettigheder.

Er forslaget så ikke overflødigt, kunne man spørge. Udjævner amtsankenævne ikke de værste forskelle? Svaret er nej. For det første er der mange mennesker, som ikke anker den udmåling af hjælp, som de har fået; mange føler, de helst skal være ydmyge, og frygter, at kommunen tager hjælpen fra dem, hvis de brokker sig. Det har jeg oplevet rigtig mange gange – ikke, at kommunen tager hjælpen fra dem, hvis de brokker sig, men at de har frygtet det.

For det andet skal udmålingen være meget, meget grel, før ankenævnet ændrer kommunens beslutning, for der er jo tale om et skøn, og derfor får den skønnende myndighed helt naturligt en lang snor fra ankenævnet.

For det tredje er der meget langt igen, før kulturelle og foreningsmæssige aktiviteter – eller bare en tur i byen for den sags skyld – opfattes som lige så nødvendigt ved udmålingen af hjælp som f.eks. rengøring, spisning, uddannelse og morgen- og aftentoiilette. De ting er altid med, når man udmåler hjælpen; det andet kan komme med, hvis der er råd, selv om det selvfølgelig har en lige så stor værdi for den enkelte, at man kan udøve den slags aktiviteter.

For det fjerde er det ingen selvfølge i alle kommuner, at timeudmålingen også omsættes til kroner og øre med de timetillæg for f.eks. aften- og weekendarbejde, som gælder for andre mennesker, med det resultat, at en udmærket ordning undergraves af dårlige løn- og arbejdsvilkår. Det er der egentlig ingen der ønsker. Det kan man også høre af de ordførerindlæg, der har været her i dag. Alle ønsker ordninger i stil med Århusordningen al mulig held og lykke. Det er derfor, vi ønsker at få klart udtrykt i bilstandsloven, at Århusordningen – eller noget i den retning – skal gælde over hele landet, og at der skal være ordentlige vilkår for dem, der arbejder under ordningen. I forvejen er det f.eks. et meget stort problem, at end ikke den i forvejen sparsomme hjemmehjælperuddannelse kan tilbydes hjælperne hos unge mennesker med fysisk handicap efter § 48. Måske er

[Lønger]

indholdet i den traditionelle hjemmehjælperuddannelse ikke alt sammen lige relevant, men hjemmehjælperuddannelsen er jo netop opbygget af moduler, så der kunne tilbydes relevante ting, hvis disse hjælpere overhovedet kunne komme på kursus.

Konsekvensen af disse forhold er, at der bliver en vis ustabilitet i den gruppe af mennesker, som ønsker at arbejde hos personer med fysisk handicap efter Århusordningen. Der sker hyppig udskiftning, og især meget unge mennesker, der skal samle nogle points for at tage en videre uddannelse, eller studerende, der skal skaffe indtægter for at klare sig, tager den slags arbejde, og det giver ustabilitet. Det kan for så vidt være godt nok, at det i den grad er unge mennesker, der arbejder under ordningen. Det er den handicappede selv, der ansætter, og det vil netop ofte være et ungt menneske, der vil lægge vægt på fælles interesser og fælles baggrund, når man nu skal være så tæt på hinanden.

Men det er et problem med de hyppige udskiftninger og de hyppige nye oplæringer. Det er f.eks. ikke muligt noget sted i landet, som jeg har kendskab til, at få ekstra penge til den tid, der går med oplæring af en ny hjælper, og det er faktisk meget vigtigt, at en ny hjælper kan tingene, før han eller hun tiltræder. Det er ofte meget intime ting, som hjælperen skal udføre. Oplæring er meget nødvendig, men det er ikke muligt, og det er en klar svaghed ved en ellers god ordning. I den store sammenhæng, i forhold til, hvor mange penge der omsættes i ordningen, er det jo småpenge, det drejer sig om. Mange steder er det end ikke muligt at samle alle sine hjælpere bare én eller to timer hver måned til en fælles snak eller en fælles koordinering. I så fald bliver det i hvert fald i fritiden. Det skulle man ikke byde andre personalegrupper – heldigvis.

Den slags forhold er selvfølgelig en alvorlig hæmsko for en udmærket selvforvaltningsordning; dem skal der rådes bod på, og de yderst positive resultater, som man har med ordningen i de kommuner, som bruger den, skal der bygges videre på.

Derudover ligger der det principielle i selvforvaltningen, at mange vil kunne klare sig helt eller næsten helt uden kontakt til de sociale myndigheder. Det betyder noget holdningsmæssigt, for man behøver ikke at være social klient, bare fordi man har et fy-

sisk handicap. Det er heller ikke en sygdom at have et fysisk handicap; det er upraktisk, men det er en anden sag.

Til slut nogle få bemærkninger om beslutningsforslag nr. B 98. Det vedrører for så vidt et helt grundlæggende problem, at en handicappet skal kunne vælge sig den bolig, som han eller hun gerne vil bo i. Men når kommunen skal tage stilling til, om man vil acceptere udgifterne eller ej, så indgår der ikke overvejelser om, at den handicappede måske ønsker at bo sammen med bestemte personer i et kollektiv eller bo i et bestemt kvarter. Det kan kommunen sige nej til, og det sker. Det er i virkeligheden på dette spørgsmål, at man skal vurdere, hvor meget ordene er værd, når den ene politiker efter den anden opstiller som sin målsætning, at samfundet skal kompensere for et handicap. Dette forslag er selve lakmusprøven, før man går ind i sine overvejelser. Det går kontant ud på, at en handicappet skal kunne flytte ind, hvor han eller hun selv vil, og at den pågældende selv skal betale, hvad andre skal betale for at flytte, hverken mere eller mindre. Resten skal samfundet dække.

Der er under de hidtidige indlæg her blevet henvist til en helt ekstrem situation: at en person med et fysisk handicap vil bo på 5. etage, hvor der kun er en hønsestige. Skal samfundet så også betale en elevator? Nej, selvfølgelig ikke, men den slags situationer er så teoretiske, at vi ikke kan lave regler og love efter dem, for en person med et fysisk handicap ved da også godt med sig selv, at han eller hun ikke ønsker at bo på 5. etage, hvor der kun er en hønsestige. Der er tværtimod mange personer med et fysisk handicap, som har påberåbt sig, at vi skal have bedre boliger i stueetagen, hvor man lettere kan komme ind. Der er ingen, der som de handicappede selv er klar over det, og derfor er det ren teori at komme med ekstreme eksempler, hvor det ville koste på det nærmeste et helt nyt hus et indrette det, så det blev handicapvenligt.

Arne Bjerregaard (KrF):

Der er sagt mange ord for og til de handicappede i og uden for dette hus i mange år, og vi må da også sige, at der er sket en hel del positive ting for de handicappede både

[Arne Bjerregaard]

lovgivningsmæssigt og initiativmæssigt fra forskellige folkegrupper.

Men jeg kan ikke lade være med at sige, at jeg stadig væk føler, at vores holdning generelt set ikke er så forfærdelig meget ændret. Vi vil gerne give en skærv til de handicappede, hvis vi kan finde den; og så ønsker vi i samfundet stort set at være fri for dem, som er anderledes. Sådan er situationen jo faktisk stadig væk, selv om vi ikke så gerne vil indrømme det. Vi kan ordne alverdens raceproblemer, vi kan ordne alle mulige andre landes mangel på integration af dem, der er lidt anderledes, men har vi selv kunnet ændre vores holdning til dem, som ikke er det, vi kalder normale? Det kræver i alt fald folkelig oplysning og en folkelig vilje til at forstå dem, der er anderledes på en eller anden måde i forhold til det, som vi kalder normalt.

Et lige så stort problem som det økonomiske er integrationen af de handicappede, viljen til at tage dem med, viljen til at samarbejde med dem, viljen til at leve med dem, viljen til at række en hjælpende hånd uden at være nedladende. Meget kunne gøres uden penge, hvis vi altså ville, og i vores formløse samfund skulle man tro det var muligt. Men det er klart, at uden penge og uden vilje fra lovgivningsmagtens side kan det jo ikke lykkes at skabe en rimelig tilværelse for de handicappede.

Om de forslag, som VS har fremsat, må vi sige, at vi ikke kan være imod nogen af dem. Vi kan ikke være imod intentionerne. Om dem, vi nu har til første behandling, lovforslag nr. L 178 og beslutningsforslag nr. B 98, må jeg da sige, at jeg ikke har fulgt Århusordningen så nært som visse VSere, men da i alt fald med interesse har set, hvorledes man har prøvet på at få de handicappede ud fra institutionerne, prøvet på at hjælpe dem på en anden måde, og også set, hvor godt det er lykkedes.

Og så må man jo også stille spørgsmålet: hvor dyrt er det i grunden? Jeg har ikke kunnet finde de rigtige tal for, hvor dyrt det er at flytte på den måde. Vi ved jo, at institutionsanbringelse er dyr, institutionsophold er bekostelige; hvor dyrt er det så netto set at gøre det? Det er vel ud fra en økonomisk betragtning forudsætningen for, at man kan anbefale dette her. Men jeg må da sige om

selve forslagene, at vi nødvendigvis må sige, at dem kan vi ikke være uvenlige over for.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 98 lyder det rimeligt, at man skal have et fuldstændig frit boligvalg, men vi må jo også erkende, at et totalt frit boligvalg for den handicappede er en umulighed. Men jeg mener da, vi må prøve. Der er hos alle en vilje til at prøve at gøre det så godt som muligt, at prøve at gøre valget så frit som muligt, og så må vi jo se på, hvilke økonomiske konsekvenser det har for at nå en vis grad af frihed for de handicappede.

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg tror nok, at hr. Arne Bjerregaard var den taler her i dag, som jeg har været mest enig med.

Må jeg så, når jeg nu skal dryppe lidt malt i bægeret, og det skal jeg jo, sige, at jeg er da ked af, at hr. Arne Bjerregaard ikke kunne stemme for fremskridtspartiets ændringsforslag til finansloven, hvor vi faktisk var inde på noget af det samme, hvor vi ville afsætte nogle midler, så handicappede kunne forblive i deres eget hjem længst muligt. Det var måske et af de områder, hvor hr. Arne Bjerregaard burde have stemt positivt. Men ellers er jeg helt enig i, hvad hr. Arne Bjerregaard sagde heroppefra, og jeg er også enig med mange af de andre ordførere, som har rost dette initiativ fra VS.

Det er også med glæde, at fremskridtspartiet deltager i denne torsdagsdebat, der fra start til slut drejer sig om forskellige lov- og beslutningsforslag vedrørende handicappede.

Det første forslag, lovforslag nr. L 178, vedrører den såkaldte Århusordning, som jeg ved den seneste handicapdebat for bare et par måneder siden selv drog frem som et godt eksempel. Det kan derfor med det samme slås fast, at fremskridtspartiet vil støtte dette lovforslag 100 pct. Det er naturligvis fuldstændig forrykt, at der er så stor forskel på, hvilke muligheder en handicappet person har, afhængigt af, hvor vedkommende bor. Er man heldig at bo i én del af landet, får man god og effektiv hjælp, mens det modsatte kan være aktuelt i nabokommunen. Det er ikke blot vigtigt at gøre alt for, at en fysisk stærkt handicappet person kan blive længst muligt i eget hjem, det er og bør være en ret.

[Pia Kjærsgaard]

Den ret sikres alle med dette forslag, som fremskridtspartiet som sagt fuldt ud støtter.

Vedrørende beslutningsforslag nr. B 98 tror vi bestemt, at meningen med forslaget er god, men der er et men. Forslaget, der tilsigter, at det bliver et frit valg, hvor den handicappede vil bo, indebærer, som jeg har læst forslaget, at den handicappede kan vælge en bolig og derefter få den indrettet efter sit handicap. Det behøver ikke lige at være på 5. sal, men der kan også være adskillige andre områder, der skal laves om på, og det koster jo altså desværre penge. Der er en række ekstra omkostninger af større eller mindre art, det kan der slet ikke være nogen tvivl om. En lejlighed, der ikke forlods er indrettet handicapvenligt, vil være ret beko- stelig at ændre efter den handicappedes behov. Hvis den handicappede fraflytter lejligheden, må vi vel gå ud fra, at lejligheden igen skal ændres, hvis en ikke-handicappet flytter ind, eller måske flytter en person ind med et andet handicap, der kræver helt andre ombygninger.

Men som sagt vil vi meget gerne være med til at se på, hvad det koster, og vi vil også være indstillet på, at hvis der kan flyttes nogle penge fra noget, der er meget, meget mindre væsentligt – det kan så endda også være inden for det sociale område – vil vi også se meget positivt på dette forslag.

Men det første forslag, L 178, er vi i hvert fald 100 pct. indstillet på at være positive over for.

Tinning (VS):

Som andre ordførere allerede har været inde på, er vi nu kommet til den mere alvorlige del af festen. Vi har fået en handicappolitisk redegørelse fra socialministeren, og vi har haft en generel handicappolitisk debat i januar i år, som vel netop var karakteriseret ved, at vi alle holdt os på et mere generelt plan, snakkede om målsætninger, om intentioner og den slags, og på det niveau er der jo ikke de store forskelle. Der er jo, som hr. Arne Bjerregaard antydte det, ikke nogen, som kunne drømme om at stille sig op og sige: jeg er ikke handicapvenlig. Det er vi selvfølgelig alle sammen.

Når vi nu er nået til den mere alvorlige del af festen, er det, fordi vi har valgt at give vort bidrag til en konkretisering af debatten,

forsøgt at pille nogle punkter ud og sige: her kan der laves forbedringer, her kan der laves forbedringer, sådan og sådan. I det ligger der selvfølgelig ikke uvilje imod at diskutere andres forslag eller uvilje imod at erkende, at der er masser af gode forslag, vi ikke har fået med. Der ligger heller ikke overhovedet et forsøg på at tage patent på det med at være handicapvenlig. Vi synes, det er fint at få så mange gode og fornuftige forslag som muligt frem og få dem diskuteret.

Jeg vil godt sige tak for roserne én gang for alle – hvis der skulle komme flere. Vi er glade for, at så mange ordførere har lagt vægt på at sige, at her har vi nogle gode, konkrete forslag, lad os så diskutere dem sammen, og lad os ikke gøre det til et partipolitisk slagsmål om, hvorvidt det nu er VS, eller hvem det er, der er kommet med det ene eller det andet. Det synes jeg er fint, og det er en tone, som vi i hvert fald vil gøre hvad vi kan for at holde fast ved i debatten.

Jeg skal i denne generelle del med det samme kommentere forslaget til fremgangsmåde fra fru Aase Olesen. Jeg synes, at det er et godt forslag. Jeg tror overhovedet ikke, som fru Aase Olesen antydte, at det skulle være et forsøg på at sinke arbejdet eller lægge det hen i en krog. Jeg tror faktisk, at det er et forsøg på at komme med et positivt bud på, hvordan vi kommer videre med at få lavet nogle forbedringer i stedet for bare at stå og snakke. Jeg synes, det er en god idé, fru Aase Olesen foreslår, at vi tager de forslag, vi har lavet, og hvad der i øvrigt er af forslag, og forsøger at sætte kroner og øre på dem i første omgang. Hvad koster det? Jeg tror ikke, det er muligt at sætte kroner og øre på dem alle sammen. Der er også nogle af dem, som i første omgang ikke koster noget. Men jeg synes, det er en god idé at gå så langt som muligt.

Men selvfølgelig bliver der problemer. Hvis vi f.eks. snakker om Århusordningen, hvordan gør man så op, hvad sådan noget koster? Hvad med en handicappet, der måske var havnet på eller fortsat på institution nogle år, måske ville være flyttet på en anden institution, måske skulle have haft noget hjemmehjælp, og hvad ved jeg, hvis ikke vedkommende var kommet ind under en anden ordning? Det er meget vanskeligt at gøre sådan noget op præcist, men jeg synes, det er en god idé at få det gjort, så vi får diskussio-

[Tinning]

nen dér ned på jorden, hvor den hører hjemme. Det er jo også et spørgsmål om penge.

Det er en god idé, fru Aase Olesen foreslår, at vi gør noget ud af at sikre en bred offentlig debat. Hr. Lenger har allerede sagt, at vi ikke kunne have lavet disse forslag uden en solid kontakt til forskellige handicappede og ikke-handicappede. På dette område som i øvrigt på alle mulige andre gælder det jo, at folketinget har meget vanskeligt ved at foretage sig noget som helst fornuftigt, hvis vi ikke har solide rødder ude i det virkelige liv. Det er en god idé at forsøge at sikre en bred debat, ikke blot i forhold til handicaporganisationer, men selvfølgelig også i forhold til alle mulige andre, der ønsker at være med. Hvordan det lige præcis skal gøres, kan jeg ikke overskue lige nu, men det er jeg sikker på at vi kan snakke om, om det skal organiseres på en eller anden måde eller vi bare skal gøre, som vi plejer, nemlig holde nogle møder, skrive nogle indlæg i aviser og sådan noget.

Forslaget til handlingsplan synes jeg også er godt. Det er netop vigtigt, at vi forsøger at forpligte hinanden i forhold til disse problemstillinger på den måde, at vi siger: så fik vi overblik over det, så stor er opgaven at indrette samfundet menneskevenligt og altså handicapvenligt. Og det er selvfølgelig en stor opgave, for vi lever i et samfund, der er præget af nogle af de holdninger, som også hr. Arne Bjerregaard var inde på: at handicappede vil vi da godt give en krone en gang imellem, hvis de så i øvrigt ellers vil være så venlige at gå, mindst ud i siden af billedet og helst helt ud af billedet. Det er klart, at skal der rettes op på alle de ting, så koster det mange penge, så tager det lang tid, og det er selvfølgelig også meget et spørgsmål om ændrede holdninger, som må følge med i samme omgang.

For at blive ved det generelle synes jeg, at vi ikke behøver at gøre debatten i dag hverken specielt lang eller krydret for hvert forslag med alle vore generelle betragtninger om handicapvenlighed. Det synes jeg vi med rette kan springe over; det er vi jo så nogenlunde enige om. Debatten i dag kan tjene til at få frem, om der er indvendinger imod nogle af de forslag, vi nu er kommet med. Er der nogle ting, som man mener i stedet skulle ind i billedet, og er der nogle forslag til forbedringer af forslagene, så lad os få de mel-

dinger med i folketingets socialudvalg, og lad os så forsøge at komme videre.

Hvis jeg skal kommentere enkelte forslag, vil jeg egentlig godt starte baglæns med beslutningsforslag nr. B 98, beslutningsforslaget om sikring af det frie boligvalg. Det er vel nok dér, en af de største prøver ligger. Alle mener naturligvis, at de handicappede skal sikres et frit boligvalg, men der er så alligevel en række ordførere – vel egentlig alle med undtagelse af fru Birthe Hansen – som udtrykker betænkeligheder. Hr. Qvist Jørgensen gjorde det også; ud over den principielle tilslutning kom der en tilføjelse. Vi står dér og siger: det er meget vigtigt, at de handicappede bliver ligestillet med andre, det er vigtigt, at de handicappede får ret til frit boligvalg, det er vigtigt, at de handicappede får lov til selv at bestemme over deres tilværelse, og så kommer den tilføjelse, der desværre er så almindelig herinde: bare det ikke koster for meget.

Når vi diskuterer omkostninger ved handicappolitik, er vi nødt til at gøre det en smule mere nuanceret. Selvfølgelig handler det om kroner og øre, men det handler også om noget andet; det handler om det, som regeringen i øvrigt også taler meget om: de menneskelige ressourcer. Det er klart, at en ordentlig handicappolitik forudsætter et aktivt engagement i samfundet hos ikke-handicappede, men selvfølgelig også hos de handicappede.

Forudsætningen, tror jeg, for et aktivt og engageret samarbejde er, at vi ikke siger til de handicappede: vi synes egentlig, I skal have ret til at vælge bolig frit; men vi mistænker jer alligevel for, at hvis nu I får det, så kommer I med nogle fuldstændig rablende forslag, som koster det hvide ud af øjnene. Det har vi ikke råd til, og derfor får I ikke noget frit boligvalg alligevel.

Det er den ene holdning, og jeg mener, at den er forkert. Det kan ikke gå, at vi siger til folk: selvfølgelig vil vi sådan selv gerne støtte jer, selvfølgelig har I ret til selv at bestemme over jeres liv; vi laver alligevel nogle regler, sådan at hvis I går for vidt, kan vi lige hindre jer i udfoldelsen.

Jeg mener, vi omvendt må sige: vi bygger på tilliden til, at handicappede, fysisk handicappede eller psykisk handicappede, i almindelighed ikke er folk, som, hver eneste gang de ser en åbning i lovgivningen, formulerer

[Tinning]

en lang række krav, som koster en forfærdelig masse penge, men tværtimod folk, som selvfølgelig – og det er rimeligt – siger: jeg vil behandles sådan, at jeg har lige muligheder for at deltage i samfundslivet, men jeg mener i øvrigt, det er et fælles ansvar at administrere de ressourcer, vi har i samfundet, på en fornuftig måde. Den tillid bør vi vise de handicappede.

Det kan så godt være – jeg vil da ikke sige, at det ikke kan tænkes – at man kan komme med et eksempel fra en eller anden kommune på, at en eller anden handicappet har insisteret på, som hr. Lenger var inde på, at få lavet en elevator på ydersiden af et slot, som vedkommende mener at skulle bo i. Jeg vil da ikke sige, at det slet ikke kan tænkes. Men vi er på dette punkt nødt til at vælge imellem tillid, troen på de handicappedes selvforvaltning, og velvilje, men alligevel lukket med nogle stramme regler. Det mener jeg faktisk er valget.

Derfor vil jeg sige tak til fru Birthe Hansen, der, så vidt jeg forstod, var fuldstændig enig, og derudover opfordre andre ordførere til i den videre diskussion at overveje, om vi ikke skulle tage det skridt på dette område at sige: jo, vi indrømmer det frie boligvalg; lad os lade nogle år passere og så se, hvilke erfaringer vi får med det.

Tak alligevel til ministeren, som siger, at hun er indstillet på at undersøge, hvordan samarbejdet egentlig fungerer rundt omkring, og hvordan vi kan forbedre samarbejdet. Ministeren vil bede socialstyrelsen holde øje med, hvordan det her foregår. Det er positive meldinger, som der bestemt ikke er grund til at se hen over. Jeg tror egentlig ikke, at der er mere at sige om beslutningsforslag nr. B 98.

Om lovforslag nr. L 178, Århusordningen, er jeg enig med fru Aase Olesen, som understregede, at det nok er et af de mest centrale forslag, vi har på bordet i dag, fordi det jo egentlig så klart imødekommer en række af de målsætninger i handicappolitikken, som der er et meget bredt flertal for herinde. Forslaget siger: vi vil godt sikre, at personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap kan forblive længst muligt i eget hjem, vi vil lempe stavnsbåndet, vi vil øge fleksibiliteten i den praktiske og personlige hjælp, og vi vil forbedre serviceniveauet. Der er vel ikke nogen, der kan forestille sig, at de ord eller de

målsætninger ikke lige så godt kunne lægges i munden på den siddende socialminister eller et andet regeringsmedlem.

Alle er jo enige om, at kan vi finde nogle forslag, som på én gang forøger fleksibiliteten, forbedrer serviceniveauet og begrænser institutionsanvendelsen, så er det bare med at komme i gang. Og hvad der måske er endnu vigtigere: selvforvaltningen, altså retten til og muligheden for selv at tilrettelægge sin hverdag, selv at bestemme over sin hverdag, selvforvaltningen er netop det centrale element eller fundamentet for hele den såkaldte Århusordning, muligheden for, at handicappede får lov til at leve et liv og bestemme over det. Bare dér har vi egentlig – som også fru Aase Olesen sagde – et forslag, som måske ikke er det vigtigste – der er jo ingen grund til at stille diskussionen sådan op – men i hvert tilfælde et meget centralt lovfor-

slag. Jeg forstod, at ordførerne hr. Qvist Jørgensen, fru Birthe Hansen og fru Pia Kjærsgaard uden videre var enige i forslaget. Der var også meget positive bemærkninger fra fru Aase Olesen, og dem siger jeg selvfølgelig tak for; det lover godt for dette forslags videre skæbne. Jeg vil også godt takke for de positive bemærkninger fra en række af de andre ordførere.

Ministeren udtalte, at det centrale handicapråd har bedt Kommunernes Landsforening gøre opmærksom på, at denne ordning eksisterer. Det er selvfølgelig en god ting – hvis der er nogle kommuner, der ikke har opdaget det endnu. Ministeren udtalte også, at hun er indstillet på at følge op på det her område.

Jeg tror nok, at jeg kan sige uden at gå for vidt, at lovforslaget har en positiv fremtid for sig; så må vi se, præcis hvordan det bliver. Jeg synes, det tegner til, at vi får vedtaget lovforslaget, enten som det ligger, eller i en ændret udgave, men i hvert fald så vi får givet en solid støtte til den videre selvforvaltning for de handicappede. Dér har vi jo i realiteten den eneste anden ressource, når vi diskuterer handicappolitik. Vi har problemet med, hvor mange penge vi nu har. Men på den anden side er det også et spørgsmål om, hvor mange kræfter vi har, og vi kan kun udnytte de kræfter, der er hos de handicappede, ved at give dem lov til at bruge dem, ved at give dem lov til at bestemme over de-

[Tinning]

res egen hverdag. Det er det, både Århusordningen og det andet forslag handler om.

Jeg er glad for den forholdsvis positive modtagelse, de to forslag har fået.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

Jeg er lidt ked af den sammenkobling, hr. Tinning i sin svartale foretog mellem mit navn og sine advarsler imod udnyttelsen af systemet vedrørende beslutningsforslag nr. B 98 om renovering eller istandgørelse af boliger. Jeg vil gerne citere, hvad jeg sagde i første omgang, mest af hensyn til historieskrivningen, men også for at undgå eller forebygge misforståelser og klandringer af, hvad vi mener, og hvad vi har sagt.

Det, jeg sagde i første omgang, var: der kan vel tænkes situationer, hvor den eksisterende bolig kun kan gøres handicappet ved anvendelse af så store ressourcer, at flytning til anden bolig må anses for rimelig og nødvendig – og så kommer det: naturligvis en anden bolig efter den handicappedes eget ønske, så vidt det er muligt. Det synes jeg er lidt mere nuanceret, lidt mere imødekomende end den mulige antydning, der lå i hr. Tinnings bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg er ked af det, hvis jeg har fortolket hr. Qvist Jørgensens bemærkninger skarpere, end der egentlig var belæg for. Jeg synes ikke, vi skal bevæge os ude i pindehuggeri vedrørende de præcise formuleringer.

Det, hr. Qvist Jørgensen nu læser op, siger, at der kan tænkes eksempler, hvor det ikke er så godt, og så må man tilbyde noget andet, som er efter den handicappedes ønske, så vidt det er muligt. Det er nogle forhold, jeg ikke ville tage.

Jeg mener, at det, det handler om, er: lad os nu se i praksis, hvordan vi kan blive enige om at udforme bestemmelserne, for jeg er helt enig med hr. Qvist Jørgensen i, at man kan tænke sig de mest uhyrlige ting. Det, der er vigtigt – det tror jeg vi er enige om helt principielt, det har jeg forstået på hr. Qvist Jørgensen – er at give handicappede muligheder for selv at bestemme over deres tilværelse.

Jeg er ked af, hvis jeg fik fremstillet hr. Qvist Jørgensens reaktioner for negativt. Det er kun i min interesse at forstå det præcist, jo mere positivt, jo bedre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folkebeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslagene henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 99:

Forslag til folketingsbeslutning om handicappedes adgang til fysioterapi.

Af Tinning (VS) m.fl.

(Fremsat 11/2 86).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Min kollega indenrigsministeren har ikke mulighed for at være til stede her i dag i folketinget – der er en landsforening, der har et arrangement, hvor han er forpligtet til at være til stede – men han har bedt mig om at gøre nogle bemærkninger om dette beslutningsforslag om handicappedes adgang til fysioterapi.

Regeringen har meget stor sympati for tanken om at forbedre behandlingsmulighederne i den primære sundhedstjeneste for svært bevægelseshandicappede. Med en sådan indsats vil man kunne lette den daglige tilværelse for en i forvejen vanskeligt stillet befolkningsgruppe, og man vil samtidig kunne medvirke til at udskyde hospitalsindlæggelse eller optagelse på en social institution.

Et centralt led i den omstilling, sundhedsvæsenet vil gennemløbe i de kommende år,